

Ludvika kommuns remissvar över delbetänkandet "Att säga ja! Kommunernas förutsättningar att ta emot stora företagsetableringar och företagsexpansioner" (SOU 2026:32)

Sammanfattning

Ludvika kommun är mitt i den typ av industridriven samhällsomvandling som delbetänkandet behandlar, och välkomnar utredningens tydlighet i att kommunerna bär stora kostnader och risker när nationellt viktiga investeringar ska genomföras lokalt.

Delbetänkandet pekar i rätt riktning, men förslagen behöver förstärkas och kompletteras för att ge verklig riskdelning, förutsebar finansiering och en sammanhållen statlig hantering. De medel som samlat föreslås avsättas för att underlätta för kommunerna är mycket begränsade. Ska någon som helst faktisk effekt uppnås bör samtliga förslag genomföras – och förhållandevis omgående. Även om alla förslag genomförs kvarstår dock en ojämn riskdelning.

Vi vill betona vikten av statens långsiktiga systemledning. Statliga myndigheter bör i större utsträckning styras mot att ta ansvar för ett gemensamt samhällsutvecklingsperspektiv.

Ludvika kommun förutsätter att föreslagna insatser omfattar kommuner som vår, där expansionen är ett faktum och pågår för fullt. Centrala och mycket viktiga frågor är de om infrastruktur, bostäder och elförsörjning. Kommunerna är liksom näringslivet beroende av långsiktiga beslut i aktuella frågor.

- Kommunen tillstyrker en permanent statlig rådgivningsfunktion, där tyngdpunkten bör ligga på den specifika rådgivningen. Staten bör öka ambitionen kring sin samordning.
- Kommunen tillstyrker incitamentspengen, men den föreslagna ramen är för liten. Stödet måste kunna lämnas tidigt, långsiktigt och med stor flexibilitet när det gäller hur resurserna får användas i kommunen.
- Kommunen tillstyrker förslagen kring bostadsbyggande, men anser att det skulle vara en mer kraftfull åtgärd att se över reglerna om nedskrivningsbehov vid nyproduktion.

- Kommunen tillstyrker förslagen kring transportinfrastruktur och kompetensförsörjning, men avstyrker att ett villkor för nedskrivning av studieskulder skulle vara låg arbetslöshet. En kommun kan ha en högre samlad arbetslöshet och samtidigt en mycket stor brist på ingenjörer, lärare, vårdpersonal och andra nyckelkompetenser.
- Konsekvensanalysen underskattar kommunernas kvarstående kostnader, administration och ekonomiska exponering.
- Det kommer att krävas en god och effektiv samverkan mellan Tillväxtverket och Business Sweden.

Nedan utvecklar vi kommunens synpunkter på förslagen i delbetänkandet samt tar upp ett antal frågor vi anser saknas i delbetänkandet.

Kommunstyrelsen i Ludvika har beslutat om detta remissvar.

Synpunkter på förslagen i delbetänkandet

Författningsförslag (avsnitt 1)

Definition av etablerings- och omställningskommun enligt förslag till förordningar (avsnitt 1.1 och 1.3)

När det gäller formuleringarna i avsnitt 1.1 (§4 p2) och avsnitt 1.3 (§2 p2) som definierar en etablerings- och omställningskommun utgår Ludvika kommun från att formuleringen i punkt 2 *inte* innebär att en kommun utesluts om det handlar om en förhållandevis säker etablering eller expansion: ”ovisshet om den framtida efterfrågan på bostäder på grund av osäkerhet i fråga om utvecklingen av de etableringar som avses i 1”.

Självklart ska en kommun där en etablering/expansion är på väg att genomföras vara aktuell för de insatser som förordningarna omfattar. Eftersom alla tre kriterier ska vara uppfyllda, och för att undvika eventuell osäkerhet kring tolkningen, skulle punkt 2 kunna omfatta endast skrivningen ”ovisshet om den framtida efterfrågan på bostäder”. Ludvika förutsätter att vi kommer att kategoriseras som en etablerings- och omställningskommun.

Övergripande bedömningar (avsnitt 5.1)

Ludvika kommun instämmer i problembilden men vill samtidigt betona vikten av statens långsiktiga systemledning. Statliga myndigheter bör i större utsträckning styras mot att ta ansvar för ett gemensamt samhällsutvecklingsperspektiv.

Tillväxtverkets studie ”Vem bryr sig om oss? (2025)”, där Ludvika ingick som fallkommun, visar att dagens sektorsindelade myndighetsstruktur, skilda planeringssystem och avsaknad av ett samlat statligt ansvar inte är anpassade till stora investeringars tempo och komplexitet. Åtgärdsförslagen är välkomna, men samtidigt är det viktigt att fortsätta bevaka och utveckla systemledarskapet i staten. På sikt är det inte tillräckligt att staten erbjuder marginella punktvisa stöd. Det behövs en stabil ordning för samordning, finansiering och riskdelning

under hela etableringens/expansionens livscykel, och det även om investeringen försenas, ändras eller avbryts.

Som anges i delbetänkandet (avsnitt 5.1.3) kan riksdag och regering behöva besluta om förändrade riktlinjer för berörda myndigheter. Ludvika kommun föreslår att statliga myndigheters gemensamma samhällsutvecklingsuppdrag bör klargöras, för att ta steg bort från en ordning där varje enskild myndighet endast ser till sitt specifika uppdrag. Staten behöver mer helhetssyn och systemledning. Det är inte enkelt, men ambitionsnivån bör höjas.

Frågan om anpassningar i regelverket om nedskrivningsbehov vid nyproduktion finns inte med som förslag i delbetänkandet. En sådan möjlighet skulle vara en mer kraftfull åtgärd än de förslag som finns med i delbetänkandet avseende den centrala frågan om bostadsbyggande. Ludvika kommun ser därför positivt på att en särskild utredning fått i uppdrag att säkerställa att avskrivningsreglerna inte hindrar nödvändig samhällsutveckling vid omfattande samhällsomvandlingar, och hoppas att denna utredning medför snara tydliga förändringar på området.

En mycket viktig fråga är arbetet med de kommande kriterierna och gränsdragningarna för vilka kommuner som ska kunna ta del av vilka åtgärder. Det arbetet behöver göras med transparens, tydlighet och tempo samt med delaktighet från bland annat kommunerna och SKR.

Frågor kring investeringsfrämjande (avsnitt 5.2)

Ludvika kommun anser att fokus för stödinsatser bör läggas vid utmaningar vid etablering/expansion, inte på allmänt investeringsfrämjande åtgärder.

I delbetänkandet hänvisas till ett tidigare utredningsförslag (SOU 2019:21) om att varje region skulle få ett basanslag för investeringsfrämjande motsvarande en heltidstjänst per region, villkorat mot lika stor regional finansiering. Ludvika kommun tror generellt inte på den typ av detaljreglering, och ser positivt på att förslaget inte finns med i delbetänkandet.

Frågor kring statens stöd och rådgivning (avsnitt 5.3)

Ludvika kommun tillstyrker att en permanent funktion inrättas. Tyngdpunkten bör ligga på den specifika rådgivningen för ett antal utvalda kommuner. Aktuella kommuner bör erbjudas anpassat stöd och statlig samordning utifrån behov.

Ludvika kommun ser en viss risk att rådgivningsfunktionen sammantaget blir så allmänt hållen att den inte kommer göra verklig skillnad. Det är svårt att i ett enda uppdrag tillgodose alla kommuners olika behov av rådgivning. Fokus bör läggas på några prioriterade kommuner enligt ovan. Redan idag finns mycket information hos, och många goda kommunala kontakter med, bland annat Business Sweden och Tillväxtverket.

I aktuella fall för specifik rådgivning bör funktionen få i uppdrag att aktivt, så långt som möjligt, koordinera statliga myndigheter. Det bör för aktuella fall finnas en gemensam tidplan, en samlad bild av beslut och beroenden samt en

tydlig väg för att lyfta målkonflikter till regeringsnivå. Berörda myndigheter, tex Trafikverket, länsstyrelsen och Lantmäteriet, ska vara skyldiga att medverka inom givna tider.

I arbetet med att fastställa kriterierna för de kommuner som kan få specifikt stöd bör Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och representativa etableringskommuner få delta.

Som framgår på flera ställen i vårt yttrande vill vi trycka på statens ansvar för samordning och koordinering. Bristen på statlig samordning kan inte ersättas av en allmänt hållen rådgivning. I delbetänkandet slås fast att det är svårt att förena Regeringskansliets grundläggande ändamål med en "lotsfunktion" - med undantag för samordning av mötesaktiviteter vid enskilda tillfällen. Vi tror att ambitionen för samordning och koordinering i Regeringskansliet ändå behöver vara större än så, för att vi tillsammans ska kunna utveckla "AB Sverige" på bästa sätt.

Frågor kring allmän ekonomisk riskavlastning (avsnitt 5.4)

Kreditgaranti (avsnitt 5.4.1)

Ludvika kommun motsätter sig inte bedömningen att en generell kreditgaranti inte ensam kan hantera kommunernas flerdimensionella risk, men då måste andra förslag till riskavlastning tas fram.

Bedömningen i delbetänkandet, att det inte är lämpligt med en generell kreditgaranti, får inte leda till att staten avstår från att bära/dela risk i de nu aktuella frågorna. Kommunens svåraste risk är inte tillgången till lån, utan till exempel kostnader för planering, infrastruktur och service om företagets tidplan eller omfattning förändras. Frågan om en generell kreditgaranti, eller andra typer av garantier, kan behöva belysas ytterligare.

Incitamentspeng (avsnitt 5.4.2)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget, men den föreslagna initiala ramen är inte tillräcklig i förhållande till antalet investeringar och storleken på kommunernas åtaganden.

Ramen bör på sikt höjas väsentligt och vara långsiktig. Beslut ska kunna omfatta flera år och fattas tidigt. Kommuner som nu är mitt uppe i stora etableringar och expansioner måste ha rätt till incitamentspengen, och kommunen måste själv få avgöra vad incitamentspengen används till. Regelverk kring ansökan och uppföljning måste vara proportionerliga för att undvika att resurserna främst går till administration. Det kommer att krävas en god och effektiv samverkan mellan Tillväxtverket och Business Sweden.

Frågor kring bostadsbyggande (avsnitt 5.5)

Hysesförlustgaranti (avsnitt 5.5.2)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget.

Garantin kan till en viss del minska den marknadsrisk som i dag hindrar bostadsbyggande på orter där produktionskostnaden är högre än bedömt marknadsvärde. Avgiften måste subventioneras på en nivå som gör verktyget användbart. Vi utgår självklart från att kommunala bolag kommer att omfattas av systemet. Som framgår ovan anser Ludvika kommun att anpassningar i reglerna om nedskrivningsbehov vid nyproduktion skulle vara en än mer kraftfull åtgärd. Kommunen följer med intresse Sveriges Allmännyttas diskussion om LOU som pågått under en längre tid.

Räntebidrag till privatpersoner som bosätter sig i nya småhus (avsnitt 5.5.3)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget.

Ett bidrag på högst 500 kronor per månad kommer att ha mycket begränsad betydelse för hushållets investeringsbeslut. Beloppet bör indexeras och följas upp tidigt. Om effekten är liten bör nivån eller utformningen kunna ändras utan att en ny flerårig utredning krävs.

Frågor kring investeringar i transportinfrastruktur (avsnitt 5.6)

Tillväxtpott för infrastruktursatsningar vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner (avsnitt 5.6.1)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget om en tillväxtpott, och anser att den även ska omfatta kommunala vägar.

Kriterierna bör bland annat beakta näringslivets godsflöden, arbetspendling och förstoring av arbetsmarknadsregionen. Projekt inom potten behöver ett verkligt snabbspår med tydliga besked om finansiering och planer för genomförande.

Ansvarsfördelningen vid medfinansiering av transportinfrastruktur (avsnitt 5.6.2)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget.

Trafikverket ska enligt förslaget redovisa en samlad bild av hur kommuner, regioner och andra avtalsparter upplever arbetet med medfinansiering och förskottering. I det arbetet är det givetvis en viktig grundförutsättning att kommunerna ges möjlighet att delta aktivt och tidigt. Ludvika kommun instämmer i bedömningen att Trafikverket i relation till de flesta kommuner har ett kraftigt kunskapsöversläge.

Frågor kring kompetensförsörjning (avsnitt 5.7)

Flyttningsbidrag (avsnitt 5.7.1)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget, men anser att målgruppen bör utökas.

Ett flyttningsbidrag bör vända sig till en bredare målgrupp, och inte endast till arbetslösa. Strategiska etableringar/expansioner har ett stort behov av arbetskraft som redan arbetar men behöver byta bostadsort.

Extra tilldelning av statsbidrag för yrkesvux vid stora företagsetableringar och företagsexpansioner (avsnitt 5.7.2)

Ludvika kommun tillstyrker förslaget.

Bidraget bör beslutas flerårigt, kunna användas utan krav på kommunal medfinansiering och bland annat täcka utbildningsplatser, lärare, utrustning, validering och yrkessvenska. Fördelningen ska utgå från faktiska regionala kompetensbehov. Eftersom förslaget har varit utrett sedan drygt två år bör det kunna genomföras skyndsamt.

Nedskrivning av studieskulder (avsnitt 5.7.3)

Ludvika kommun tillstyrker att frågan utreds, men avstyrker att låg arbetslöshet (högst 3,5%) används som ett styrande kriterium.

En kommun kan ha en högre samlad arbetslöshet och samtidigt en mycket stor brist på ingenjörer, lärare, vårdpersonal och andra nyckelkompetenser. Urvalet bör i stället bygga på dokumenterad kompetensbrist, investeringens relativa påverkan och behovet att både rekrytera och behålla personal.

Åtgärder som saknas i delbetänkandet

Ludvika kommun vill lyfta fram några frågor som vi saknar i delbetänkandet.

Nedskrivning av värdet på bostäder

Frågan om översyn av regelverket kring nedskrivning av värdet på bostäder i vissa situationer (produktionskostnaden överstiger marknadsvärdet) finns inte med som förslag i delbetänkandet. En sådan möjlighet skulle vara en mer kraftfull åtgärd än de förslag som finns med i delbetänkandet avseende den centrala frågan om bostadsbyggande. Ludvika kommun ser positivt på att en särskild utredning fått i uppdrag att säkerställa att avskrivningsreglerna inte hindrar nödvändig samhällsutveckling vid omfattande samhällsomvandlingar, och hoppas att den utredningen ges hög prioritet och medför snara tydliga förändringar på området.

Elförsörjning

Som framgår i vår inledande sammanfattning är infrastruktur, bostäder och elförsörjning centrala och mycket viktiga frågor för Ludvika, liksom för många andra etablerings- och expansionskommuner. Om än i ringa ekonomisk omfattning så finns förslag kring bostäder och infrastruktur med i delbetänkandet. Frågorna om elförsörjning – tex ansvarsfördelning, produktion, kapacitet och förutsebarhet – saknas dock helt, vilket vi anser är en brist.

Statens närvaro i det vardagliga arbetet i etablerings- och expansionskommuner

Kommunen är mycket beroende av ett antal statliga processer kopplade till bland annat arbetstillstånd, lantmäteriförrättningar och frågor kopplade till

Arbetsförmedlingens verksamhet. Etablerings- och expansionskommuner är extra beroende av statlig närvaro och kontinuerlig dialog om behov av insatser och samarbete, och vi hade gärna sett att den frågeställningen hade fördjupats i betänkandet.